

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
LUDOVIKA

ÁLLAMTUDOMÁNYI ÉS NEMZETKÖZI
TANULMÁNYOK KAR
CIVILISZTIKAI TANSZÉK

OPUSCULA CIVILIA

Papp Tekla

A tartási és az életjáradéki szerződések dinamikája

2023/4.

Papp Tekla¹

A tartási és az életjáradéki szerződések dinamikája

A tartási és életjáradéki kontraktusok, mint szűk értelemben vett alimentációs szerződések az öngondoskodás sajátos formái és a szűkebb család létalapjának garanciájaként is funkcionálnak.² A régi és az új Ptk-ra épülő joggyakorlat és jogirodalom tükrében ezen megállapodások dinamikája átfogóan elemezhető és az analízis fókusza a kikristályosodott szempontokra, álláspontokra irányítható.³

A tartási szerződés alapján a tartásra kötelezett a tartásra jogosult körülményeinek és szükségleteinek megfelelő ellátására, illetve gondozására köteles, a tartásra jogosult pedig ellenérték teljesítésére.⁴ A tartási szerződés olyan élők közötti jogügylet, amely

- célhoz kötött: a tartásra jogosult létfenntartásának biztosítására (természetbeni tartásra)⁵ koncentrálódik, és a szerződési cél teljesítése érdekében fokozott együttműködési kötelezettség terheli a feleket;⁶

- személyhez kötött: egyrészt az ellátás és gondozás igénybevételére csak az eltartott jogosult, másrészt az ő körülményeihez (kor, egészségi állapot, fogyatékoság, anyagi helyzet etc.) és szükségleteihez (szociális, egészségügyi, kulturális, szabadidős etc.) igazodik⁷ az ellátás, harmadrészt – főszabály szerint – a tartásra kötelezett személyes tartásra köteles (kivéve jogszabály vagy a szerződés eltérő rendelkezése esetén, ezek hiányában a nyújtandó szolgáltatás sajátos jellege okán, például ápolásnál szakápoló szükséges);

- tartós, huzamos jellegű jogviszonyt fed le:⁸ egyrészt az ellátás és gondozás vagy folyamatosan, vagy időszakonként visszatérően szolgáltatandó, másrészt vagy a tartásra jogosult haláláig, vagy egy hosszabb meghatározott ideig, vagy meghatározott feltétel bekövetkeztéig (például ápolási intézménybe kerülésig) hatályos a szerződés;

¹ Tanszékvezető, egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Civilisztikai Tanszék. A tanulmány a TKP2021-NKTA-51 számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a TKP2021-NKTA pályázati program finanszírozásában valósult meg.

² Jójárt Eszter: Javaslat a tartási és életjáradéki szerződés jogi szabályozásának változtatására, *Polgári Jogi Kodifikáció* 2007/3. 19.; Jójárt Eszter: Lehetséges-e az eredeti állapot helyreállítása tartási, életjáradéki és öröklési szerződés érvénytelensége esetén? II. rész. *Családi Jog* 2017/3. 18.

³ Jelen tanulmány elkészítésénél támaszkodtam korábbi, kapcsolódó munkáimra: Papp Tekla: Variációk alimentációs kötelezésekre, *Pro Publico Bono* 2023/1. 118-135.; Papp Tekla: *A tartási és életjáradéki szerződések statikája*. In: Benke József (szerk.), H TEXNH MAKPH, Ünnepi tanulmányok Kecskés László 70. születésnapja tiszteletére. PTE ÁJTK, Pécs, 2023, 297-310.

⁴ Ptk. 6:491. § (1) bekezdés.

⁵ BH 1978. 23.

⁶ BH 2007. 444.

⁷ BH 1989. 272.; BH 1995. 347.; Jójárt Eszter: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Csehi Zoltán (főszerk.): 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2021, 2213.; Orosz Árpád: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Vékás Lajos - Gárdos Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*. Wolters Kluwer, Budapest, 2014, II. kötet 2180.; Orosz Árpád: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Vékás Lajos - Gárdos Péter (szerk.): *Nagykommentár a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Wolters Kluwer online kommentár, 2023, 1351.

⁸ BH 1995. 347.

- egyszerre alapul bizalmon a személyhez kötöttségből és az alimentációs szolgáltatások jellegéből adódóan, és ugyanakkor kiszámíthatatlan a felek közötti viszony megromlása, vagy a tartásra jogosult halála, vagy a tartásra kötelezett egészségének és anyagi helyzetének hátrányos változása miatt, így a kockázati/szerencseelem⁹ (aleatórikusság)¹⁰ is fontos tényezője a kontraktusnak;

- a szerencseelem megjelenik a szerződéses szinallagma kapcsán is: a tartásra kötelezett által nyújtott tartás és a tartásra jogosult által teljesített ellenérték (leggyakrabban ingatlan vagy nagy értékű ingó dolog tulajdonjogának átruházása, esetleg lakásbérleti jog¹¹ folytatása)¹² egyensúlyba kerül-e szerződés megszűnéséig;¹³

- visszerthes (szerződéskötéskor kerül sor az ellenérték teljesítésére),¹⁴ ha a körülményekből más nem következik¹⁵ (például a szerződés alanyai közeli hozzátartozók).¹⁶

Az életjáradéki szerződés alapján a járadékadásra kötelezett a járadékszolgáltatásra jogosult javára, annak haláláig, meghatározott pénzösszeg vagy más helyettesíthető dolog időszakonként visszatérő szolgáltatására köteles, a járadékszolgáltatásra jogosult pedig ellenérték teljesítésére.¹⁷ Az életjáradéki szerződés

- is élők közötti jogügylet;¹⁸

- célja a jogosult létfenntartásának biztosítása, csak más eszközökkel, mint a tartási és gondozási szerződés esetén, és nem szűkíthető le az alapvető létfeltételek biztosítására;¹⁹

- a tartási (és gondozási) szerződés alapvetően facere jellegű és természetbeni szolgáltatásaival szemben dare jellegű szolgáltatások (pénzösszeg, vagy más helyettesíthető

⁹ BH 1995. 347.; BH 2013. 125.

¹⁰ Boóc Ádám: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Sándor István (szerk.): *Előadásvázlatok a kötelmi jog különös részéből*. Patrocinium, Budapest, 2011, 163.

¹¹ BH 1963. 3728.; BH 1998. 383.; BH 1999. 163.

¹² Az ellenszolgáltatás tulajdonátruházó jellegű In: Fuglinszky Ádám: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Fuglinszky Ádám - Tókey Balázs: *Szerződési jog, Különös rész*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2018, 781.

¹³ BH 1995. 347.; BH 1995. 644.; BH 1999. 22.; BH 2013. 125.

¹⁴ Ptk. 6:491. § (1) bekezdés, 6:494. §.

¹⁵ Ptk.6:496. § (2); BH 1960. 2762.

¹⁶ Jójárt (2021) i.m. 2210., 2213.; Orosz Árpád: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Vékás Lajos - Gárdos Péter (szerk.): *Nagykommentár a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Wolters Kluwer online kommentár, 2023, 1350., 1351., 1354.; Orosz i.m. 2179., 2180., 2183., 2186.; Zsíros Gábor: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Osztovits András (szerk.), *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja III. kötet*, Opten Informatikai Kft. Budapest, 2014, 1272., 1273., 1275., 1279.; Kőrös András: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Petrik Ferenc (főszerk.): *Polgári jog, Kötelmi jog, Harmadik, Negyedik, Ötödik és Hatodik Rész, Az új Ptk. magyarázata VI/VI. HVG-ORAC*, Budapest, 2013, 2203., 2208., 2214., 2215.; Fuglinszky i.m. 783-785.; Ribai Csilla: *A tartási szerződés. Fogyasztóvédelmi Szemle 7/4 (2010) 19-20.*; Novotni Zoltán (szerk.), *Magyar polgári jog, Kötelmi jog, Különös rész (Egyes szerződésfajták)*. 2. változatlan kiadás. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1992, 466-467.; Gellért György (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1998, 1713.; Benke József: *A szerződéses alimentáció alapvetése: a tartási és az életjáradéki szerződés*. In: Benke József (szerk.), *A magyar magánjog alapvetése*. PTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék, Pécs, 2020, 133.

¹⁷ Ptk. 6:497. §.

¹⁸ BH 1974. 377.: Abban a kérdésben, hogy a felek által kötött szerződést miként kell minősíteni, nem a szerződés elnevezése, hanem annak tartalma, a felek szándéka és akarat az irányadó. Az olyan megállapodás, amely szerint a vevő a vételárat havi részletekben fizeti, az eladó halála esetén azonban a fizetési kötelezettség megszűnik, általában életjáradéki szerződésre utal.

¹⁹ BH 2010. 445.

dolog: természetbeni és kiegészítő szolgáltatás, például élelmiszer, termény, gyógyszer etc.)²⁰ időszakonként visszatérő (rendszeres: havonta előre) nyújtása a közvetlen tárgya;²¹

- a tartási szerződéstől eltérően a szerződő felek tekintetében a személyhez kötöttség és a bizalmi jelleg nem alapvető ismérve a szerződéses jogviszonynak;²²

- tartós, huzamos idejű kontraktus: a szerződési alanyok eltérő rendelkezése hiányában a járadékszolgáltatásra jogosult haláláig hatályos;²³

- a szerződéses szinallagmához kapcsolódó szerencseelem²⁴ itt is tetten érhető: a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyensúlyának alapelve maradéktalanul nem érvényesülhet;²⁵

- ha a körülményekből más nem következik, visszerhes és ellenértékként a tartási szerződésnél gyakori ellenszolgáltatás²⁶ a tipikus.²⁷

1) A tartási és életjáradéki szerződések megkötése

A tartási és életjáradéki kontraktusok szerződéskötési folyamata a szokásos jognyilatkozatok²⁸ megtételével zajlik: bármelyik szerződő fél tehet ajánlatot, és az erre vonatkozó elfogadás hatályosulásával jön létre a szerződés. A szerződés létesítése kezdődhet az alimentációs szolgáltatást igénylő ajánlattételi felhívásával is, amelyre majd az alimentációs szolgáltatást nyújtó tesz ajánlatot, és az erre irányuló elfogadó jognyilatkozat hozza majd létre a megállapodást.

²⁰ Fuglinszky Ádám szerint a tartás vegyes szolgáltatás (dologszolgáltatás, tevékenységkifejtés és pénzfizetéssel járó elemeket tartalmaz) In: Fuglinszky i.m. 786.; hasonlóan Gellért i.m. 1712.

²¹ BH 2013. 16.

²² BH 2000. 105.: Az életjáradéki szerződés célját akkor is betölti, ha a felek viszonya megromlott. Az ilyen jellegű szerződésnél az életjáradékra jogosult személye körüli teendőket nem kell ellátni, tehát a bizalmi viszony megromlása a szerződés céljának és rendeltetésének betöltését nem veszélyezteti, az mindaddig megvalósul, amíg a kötelezett teherbíró képessége az életjáradék fizetését lehetővé teszi. BH 1999. 255.; BH 1996. 534.

²³ BH 2000. 404.

²⁴ BH 2005. 347.: Jogszabály tiltó rendelkezése hiányában annak sincs akadálya, hogy tartási és életjáradéki szerződésben az eltartott az ingatlanát úgy bocsássa az eltartó tulajdonába, hogy az eltartó az ingatlan szerzés kori értékének jelentős hányadát a szerződéskötéssel egyidejűleg megfizeti, az eltartott pedig változatlan összegű életjáradék kikötése mellett vállalja azt az előrelátható, sőt, szükségszerűen bekövetkező kockázatot, hogy az életkora előrehaladásával, illetve az infláció hatására a kikötött járadék a későbbi tartásához arányosan kisebb hozzájárulást fog jelenteni, mint a szerződés megkötésekor. BH 1999. 22.

²⁵ BH 2002. 22.

²⁶ BH 2010. 445.

²⁷ Jójárt (2021) i.m. 2224-2225.; Orosz (online) i.m. 1360-1361.; Zsíros i.m. 1285-1286.; Kőrös i.m. 396.; Gellért i.m. 1730-1731.; Boóc i.m. 164-165.; Fuglinszky i.m. 786-787.

²⁸ Ptk. 6:63-70. §§.

1.1. A tartási szerződés létesítői a tartásra kötelezett és a tartásra jogosult,²⁹ míg az utóbbi csak természetes személy lehet, addig a tartásra kötelezett lehet természetes³⁰ és jogi személy³¹ is;³² mind a kötelezetti, mind a jogosulti oldalon több szerződő fél is lehet.³³

A Ptk. családjogi könyve szerint tartási kötelezettségre kötelezettek is köthetnek tartási szerződést: nem ütközik jogszabályba a házastársak, élettársak és rokonok közötti ellátási és gondozási tárgyú megállapodás.³⁴ Ingyenes tartási szerződés jön létre általában közeli hozzátartozók között (megdönthető vélelem).³⁵ Kőrös András, Boros Zsuzsa és Jójárt Eszter szerint harmadik személy (cselekvőképtelen hozzátartozó) javára is lehet tartási szerződést kötni,³⁶ míg Fuglinszky Ádám a kontraktus személyes jellege és a jogalkotói akarat hiánya³⁷ miatt ezzel nem ért egyet; utóbbi álláspontot osztom.

Ptk-beli kógens előírás, hogy a tartási szerződést írásba kell foglalni.³⁸ Amennyiben a tartásra kötelezettre tartási kötelezettsége ellenértékeként a tartásra jogosult az ingatlanának tulajdonjogát ruhazza át szerződéskötéskor, akkor a felek csak megfelelő okirati formában kérhetik a tartásra kötelezett javára a tulajdonosváltás bejegyzését az ingatlannyilvántartásba.³⁹ Amennyiben a tartásra jogosult a szerződés létesítésekor a tartásra kötelezettől az őt terhelő kötelezettség biztosítására megfelelő biztosítékot kér, és a tartásra

²⁹ Ptk. 6:491. § (1) bekezdés.

³⁰ BH 2005. 452.: A helyi önkormányzatnál szociális gondozóként foglalkoztatott személy nem köthet érvényes tartási szerződést a gondozása alatt álló személlyel akkor sem, ha a gondozást házi segítségnyújtás keretében látja el.

³¹ Bizonyos típusú jogi személyeknél tartási/életjáradéki szerződés nélkül is elérhetők alimentációs célok: a) A szociális szervezetnél a tagi munkavégzés ellentételezése a tagi munkavégzés arányában részben vagy egészben a tagok által közösen megtermelt javak természetben történő átadásával is megvalósulhat (Szöv.i tv. 18. § (2)); b) A nyugdíjas szervezet eredményes gazdálkodás esetén közösségi alapot képez: ezt a nyugdíjas szervezet tagjának vagy vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozójának a szociális, egészségügyi, oktatási, kulturális jellegű szükségleteinek a kielégítésére kell felhasználni (Ptk. 3:334. §, Szöv.i tv. 32. § (1)); c) Alapítvány többek között azzal a céllal is létesíthető, hogy az alapító és a csatlakozó hozzátartozóját kedvezményezettként ápolják, gondozzák, tartást nyújtsanak számára, egészségügyi ellátási költségeit viseljék (Ptk. 3:386. § (2); erről részletesen lásd: Papp (2022) i.m. 131-133.

³² Orosz (online) i.m. 1351.; Zsíros i.m. 1271.; Kőrös i.m. 385.; Kovács Bálint: *Az alimentációs szerződések*. In: Nochta Tibor - Kovács Bálint - Nemessányi Zoltán: Magyar polgári jog, Kötelmi jog, Különös rész, 2. átdolgozott kiadás, Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2008, 206.; A tartásra kötelezett nem lehet jogi személy, ha 2013. évi CXXII. törvény a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról tilalmaiba (9-12. §§, 4. §, 5. § 17. és 25. pontjai) ütközik a tartás ellenértékének minősülő ingatlan; erről részletesen lásd: Jójárt (2021) i.m. 2212.

³³ Fuglinszky i.m. 791.

³⁴ BH 1990. 157.; BH 2002. 268.; BH 2002. 310.; Jójárt (2007) i.m. 20.; Kőrös i.m. 387.; Zsíros i.m. 1273.; Kőrös i.m. 387-388.; Fuglinszky i.m. 793.: „Az ilyen szerződések pusztán emiatt nem minősülnek sem nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközőnek, sem pedig színleltnek, feltéve, hogy a házastárs a tartás nyújtását különvagyona terhére vállalta, és annak mértéke (színvonala) meghaladja a családjogi szabályok alapján megkövetelt mértéket.”

³⁵ Ptk. 6:496. § (2): ha a körülményekből más nem következik; Orosz (online) i.m. 1359.; Orosz (2014) i.m. 2190.

³⁶ Kőrös i.m. 385.; Boros Zsuzsa - Jójárt Eszter: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Vékás Lajos (szerk.), *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*. Complex, Budapest, 2013, 921.

³⁷ Fuglinszky i.m. 791-792.: az öröklési szerződésnél a Ptk. kifejezetten megengedi ezt a lehetőséget (Ptk. 7:48. §), és ha a jogalkotói szándék ez lett volna, akkor szabályozásra került volna ez az opció a tartási és életjáradéki szerződésekénél is.

³⁸ Ptk. 6:491. § (2) bekezdés; BH 2003. 168.; Kőrös i.m. 385.; Kovács i.m. 206.; Boóc i.m. 161.; Eörsi Gyula - Kemenes Béla - Sárándi Imre - Világhy Miklós: *Kötelmi jog, Különös rész (Egyes szerződésfajták)*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1991, 262.; Fuglinszky i.m. 793.

³⁹ 1997. évi CXLI. törvény az ingatlannyilvántartásról 16. § h), 32. § (2) bekezdés; Ribai i.m. 6.; Orosz (online) i.m. 1352.; Orosz (2014) i.m. 2181.; Zsíros i.m. 1274.

kötelezett illetet nem ad, akkor a tartásra jogosult kérelmére az ingatlan-nyilvántartásba az átruházott ingatlan terheként tartási jogot kell bejegyezni (előírt okirati formában).⁴⁰

A tartási szerződés létesítésének nem előfeltétele a tartásra jogosult rossz egzisztenciális és egészségi állapota (magasabb életszínvonal elérése is lehet a kontraktuális cél), ahogy az sem, hogy a tartásra kötelezett a jogosult valamennyi szükségletéről gondoskodjon.⁴¹ A joggyakorlat alapján amennyiben a tartásra kötelezett nem saját vagyonából látja el a tartásra jogosultat, vagy a megállapodásuk speciális jogosulti igény kielégítésére irányul csak (például tornáztatás), az nem minősül tartási szerződésnek.⁴² A judikatúra szerint szintén nem tartási szerződés az otthonházban pénz fejében nyújtott ápolás-gondozás,⁴³ ahogy az a kontraktus sem, ami alapján a jogosult betegsége esetére gondozást, ápolást és eltemettetést vállal a kötelezett, viszont ételmezési és lakhatási szolgáltatás biztosításáról nem rendelkezik.⁴⁴

1.2. Az életjáradéki szerződés megkötői a járadékadásra kötelezett⁴⁵ és a járadékszolgáltatásra jogosult;⁴⁶ a kötelezett természetes és jogi személy is, míg a jogosult csak természetes személy lehet és mindkét szerződési pozícióban több személy is állhat.⁴⁷

Életjáradéki szerződést is köthetnek a Ptk. családjogi könyve szerint tartási kötelezettségre kötelezettek, például élettársak közötti kontraktusnál az egyikük ellenszolgáltatás nélkül havonta teljesítendő járadékfizetési kötelezettséget vállal.⁴⁸

Az életjáradéki szerződés létesítésére a tartási szerződés alakisága az irányadó,⁴⁹ és közeli hozzátartozók ilyen jellegű kontraktusának ingyenességét vélelmezni kell.⁵⁰

2) A tartási és életjáradéki szerződések érvénytelensége, hatálytalansága

2.1. A tartási és életjáradéki kontraktusok visszaélésszerűek, az adott tartási szerződés funkciójával ellentétes célzatúak nem lehetnek:⁵¹ a családtagok egymás öröklési igényeinek

⁴⁰ Ptk. 6:494. § (1); 1997. évi CXLI. törvény az ingatlannyilvántartásról 16. § h), 32. § (2); Kovács i.m. 206.; Boóc i.m. 161.; Eörsi - Kemenes - Sárándi - Világhy i.m. 263.

⁴¹ Orosz (online) i.m. 1351.; Orosz (2014): i.m. 2180.; Zsíros i.m. 1272.; Kőrös i.m. 386.; Fuglinszky i.m. 795.

⁴² Boros - Jójárt i.m. 921.

⁴³ BH 1997. 592.; Jójárt (2007) i.m. 20.

⁴⁴ Ptk. 6:492. §; BH 1968. 2.; Jójárt (2007) i.m. 20.; utóbb ezzel ellentétes álláspontot képvisel Jójárt Eszter, aki szerint a tartási részkötelezettségekre (csak gondozásra, vagy csak ellátásra) kötött megállapodás is tartási szerződés Jójárt (2021) i.m. 2211.; erre vonatkozóan lásd még: Papp (2022) i.m. 122.

⁴⁵ BH 2013. 414.: Amennyiben a kötelezettek devizakülföldi személyek, az életjáradéki szerződés érvényes létrejöttéhez közigazgatási engedély szükséges.

⁴⁶ Ptk. 6:497. § (1) bekezdés.

⁴⁷ Ptk. 6:497. § (3); Fuglinszky i.m. 791.; Boóc i.m. 165.; A járadékadásra kötelezett nem lehet jogi személy, ha 2013. évi CXXII. törvény a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról tilalmaiba (9-12. §§, 4. §, 5. § 17. és 25. pontjai) ütközik a tartás ellenértékének minősülő ingatlan; erről részletesen lásd: Jójárt (2021) i.m. 2212.

⁴⁸ BH 2017. 94.; Orosz (online) i.m. 1360.; Orosz (2014) i.m. 2193.

⁴⁹ Ptk. 6:497. § (3) bekezdés; Jójárt (2021) i.m. 2225.; Zsíros i.m. 1286.

⁵⁰ Ptk. 6:496. § (2) bekezdés: ha a körülményekből más nem következik; Orosz (online) i.m. 1360.; Orosz (2014) i.m. 2193.

⁵¹ BH 2014. 110.: Amennyiben megállapítható, hogy az örökhatározó a vállalt gondozási kötelezettségtől függetlenül a gondozásra kötelezett javára szóló végintézkedést kíván tenni, ezáltal az érvényesen öröklési szerződésbe foglalt nyilatkozata írásbeli magánvégrendeletnek minősül.

megrövidítésére,⁵² és illetéktelen vagyoni előny szerzésére nem irányulhatnak.⁵³ Azonban a szerződő felek, jogszabály által nem tiltott körben, a tartási szerződéstől való egyező akaratú eltérése nem teszi érvénytelenné a megállapodást,⁵⁴ ahogy a jogcím téves megjelölése (gondozás helyett tartás) sem teszi érvénytelenné a tulajdonátruházó szerződést.⁵⁵ A tartási szerződés érvényességének nem feltétele az, hogy az eltartott a létminimumhoz szükséges anyagiakkal se rendelkezzen, és egészségi állapota miatt ápolásra, gondozásra szoruljon.⁵⁶

Jogszabályba ütköző a tartási és életjáradéki szerződés abban az esetben, ha személyes gondoskodást nyújtó szociális intézményben foglalkoztatott (valamint közeli hozzátartozója, vagy élettársa) az ellátásban részesülő személlyel ilyen szerződéseket köt.⁵⁷ A bíróság analogia legis alkalmazása révén megállapította,⁵⁸ hogy a helyi önkormányzatnál szociális gondozóként foglalkoztatott személy nem köthet érvényes tartási szerződést a gondozása alatt álló személlyel akkor sem, ha a gondozást házi segítségnyújtás keretében látja el.

A gyógyíthatatlan beteg is köthet érvényes tartási szerződést: ha a tartási szerződés megkötésére a tartásra jogosult kifejezett kérésére és gyógyíthatatlan betegségének ismeretében kerül sor, és a tartásra kötelezett a gondozás és ápolás teljes költségét vállalja,⁵⁹ a szerződés nem minősíthető nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközőnek,⁶⁰ hiszen a szerződés semmissége⁶¹ „azt eredményezné, hogy a gyógyíthatatlan betegségben szenvedők, akiknek a halálával esetleg viszonylag rövid időn belül számolni lehet, éppen az életük legnehezebb időszakában lennének kénytelenek

⁵² Ezt elkerülendő lásd: Ptk. 7:80. § (4) bekezdés: A szerződés megkötésétől számított két éven belül megnyílt öröklés esetén a kötelesrész alapjához hozzá kell számítani az öröklési, tartási, életjáradéki vagy gondozási szerződéssel elidegenített vagyon értékének a ténylegesen nyújtott tartás, életjáradék, illetve gondozás értékével nem fedezett részét. Az átruházott vagyon, a nyújtott tartás és a gondozás értékét, valamint az életjáradék összegét az öröklés megnyílásának időpontjában számított értéken kell figyelembe venni. Elemzi: Fuglinszky i.m. 811.

⁵³ Orosz (online) i.m. 1352.; Orosz (2014) i.m. 2181.; Zsiros i.m. 2187.; BH 2002. 310.; BH 2012. 8.: vagy élettárs és örökösök viszonylatában ugyanez; BH 2007. 188. és BH 2006. 284.: nem állapították meg a hagyatékcsökkentő szándékot.

⁵⁴ BH 2000. 14.

⁵⁵ BH 1997. 436.

⁵⁶ BH 1989. 272.

⁵⁷ 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről 6. § (10) bekezdés A személyes gondoskodást nyújtó intézményben foglalkoztatott személy, valamint közeli hozzátartozója [a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 8:1. § (1) bekezdés 1. pontja] és élettársa az ellátásban részesülő személlyel tartási, életjáradéki és öröklési szerződést az ellátás időtartama alatt - illetve annak megszűnésétől számított egy évig - nem köthet; Fuglinszky i.m. 792.; Körös i.m. 387.

⁵⁸ BH 2005. 452.; Fuglinszky i.m. 792.

⁵⁹ BH 2002. 500.: A gyógyíthatatlan beteggel kötött tartási szerződés nem ütközik jóerkölcsbe, ha az eltartott maga szorgalmazta a szerződés megkötését és az eltartók már hosszabb ideje nyújtották a tartási jellegű szolgáltatásokat; BH 2002. 267.: Nem ütközik nyilvánvalóan jóerkölcsbe az a tartási szerződés, amelyet az eltartó az eltartott gyógyíthatatlan betegségének tudatában, de az eltartott kifejezett kívánságára köt meg, és azzal az eltartott gondozásának és ápolásának teljes terhét magára vállalja; BH 2007. 188.: Nem ütközik jóerkölcsbe az a tartási szerződés, amelyet a szülő több gyermeke közül azokkal a gyermekeivel köt meg, akik képesek és hajlandóak részére gyógyíthatatlan betegségében a törvényes tartási kötelezettséget meghaladó, kívánságainak megfelelő szolgáltatásokat nyújtani; BH 2006. 284.: Nem ütközik nyilvánvalóan jóerkölcsbe az egyik gyermek által eltartóként a szülővel kötött tartási szerződés, ha az eltartott közeli időpontban bekövetkező halálával gyógyíthatatlan betegsége ellenére nem lehetett számolni, és a szülő az adott körülmények között a tartási szolgáltatásokat reálisan ettől a gyermektől várhatta.

⁶⁰ „kivéve, ha a felek szerződéskötéskori helyzetéből ez nyilvánvalóan következik.” Jójárt (2007) i.m. 21.

⁶¹ BH 2009. 295.: Tartási szerződés semmisségének megállapítását csak az kérheti, akinek ahhoz elismerhető jogi érdeke fűződik.

támasz nélkül és segítség nélkül maradni.”⁶² A tartási és életjáradéki szerződések nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközésének megállapításához többlétevényállási elem szükséges:⁶³ visszaélészerű (a társadalmi elvárásokkal ellentétes) magatartás a leendő kötelezett oldaláról, például a hivatása (orvos),⁶⁴ vagy a rokoni kapcsolata révén megszerzett információknak a jog társadalmi rendeltetésével ellentétes célú felhasználásával.⁶⁵

A tartási és életjáradéki szerződések aleatórikussága okán a bírói gyakorlat e kontraktusok uzsorás jellegének lehetőségét elvetette.⁶⁶

Ugyanezen indokkal a judikatúra szerint általában nincs lehetőség a szolgáltatás-ellenszolgáltatás feltűnő értékaránytalanságára hivatkozva megtámadni a tartási és életjáradéki megállapodásokat,⁶⁷ mert a szerződéskötéskor nem lehet megállapítani, hogy az átruházott vagyon és a teljesítendő tartás értéke hogyan viszonyul egymáshoz.⁶⁸

A tartási és életjáradéki kontraktusok tévedés jogcímén való megtámadásával kapcsolatban kevés bírói döntés született, és azok sem abba az irányba mutatnak, hogy ezen érvénytelenségi ok az alimentációs szerződéseknél releváns lehet.⁶⁹

A szerződő felek részéről általában az eltartott oldaláról merülhet fel cselekvőképtelenség, amely tartási és életjáradéki szerződések semmisségét eredményezi:

- a cselekvőképtelen állapotban kötött életjáradéki szerződést nem lehet az eltartott érdekében állónak tekinteni, ha az eltartott a cselekvőképtelenségét okozó súlyos szellemi leépülése miatt elsősorban természetbeni ellátásra, ápolásra és felügyeletre szorul;⁷⁰

- a gondnok által a tartási szerződésben tett törvényes képviselői jognyilatkozat gyámhatósági jóváhagyásának hiányában a tartási szerződés nem érvényes, az annak alapján a

⁶² BH 1989. 230.; Jójárt (2021) i.m. 2216.; Orosz (online) i.m. 1352.; Orosz (2014) i.m. 2181.; Kovács i.m. 209.; Boóc i.m. 164.

⁶³ BH 2008. 395.: az örökgyógyó életkora és betegségei önmagukban kellő alapul nem szolgálnak a jóerkölcsbe ütközés megállapításához; BH 2001. 111.: Az eltartott súlyos betegségének ismerete önmagában nem teszi jóerkölcsbe ütközővé a tartási szerződést; BH 1999. 366.; BH 1995. 158.; BH 1979. 416.

⁶⁴ Magyar Orvosi Kamara Etikai Kódexe II.2.2. pont (15): Az orvos soha nem használhatja ki a beteggel való kapcsolatát vagy szakmai pozícióját arra, hogy személyes vagy üzleti kapcsolatot létesítsen betegével, vagy annak közeli hozzátartozójával, különösen, ha az a beteg kiszolgáltató helyzetének kihasználására vagy az orvos tisztességtelen előnyszerzésére irányul.
[https://mok.hu/public/media/source/Etikai%20K%C3%B3dex%20hat%C3%A1lyos%202022%2005%2028%20\(1\).pdf](https://mok.hu/public/media/source/Etikai%20K%C3%B3dex%20hat%C3%A1lyos%202022%2005%2028%20(1).pdf) (Letöltés ideje: 2023 április 10.); Fuglinszky i.m. 792.; Kőrös i.m. 387.

⁶⁵ „Például, ha a hivatásánál, vagy rokoni kapcsolata okán a jogosult súlyos, gyógyíthatatlan állapotával tisztában lévő fél köt előreláthatóan rövid ideig és kevés megterhelést jelentő tartásra szerződést értékes ellenszolgáltatás fejében.” Jójárt (2007) i.m. 21-22.; hasonló szempontok alapján ítéli meg a tartási és életjáradéki kontraktusok jóerkölcsbe ütközését Ribai i.m. 4-5.; Jójárt (2021) i.m. 2216.; Kőrös i.m. 388.; Kovács i.m. 209.; Boóc i.m. 164.; BH 2014. 158.; BH 2006. 113.; BH 2000. 41.; BH 2002. 310.; BH 1979. 416.; BH 1976. 497.; BH 1975. 220.; BH 1969. 6000.

⁶⁶ Jójárt (2007) i.m. 22.; Kőrös i.m. 389.; BH 2002. 267.; BH 2001. 111.; BH 1999. 366.; EBH 1999. 97.; BH 1998. 591.; BH 1995. 158.; BH 1989. 230.; BH 1975. 220.; BH 1963. 3769.

⁶⁷ Jójárt (2007) i.m. 22.; Ribai i.m. 4.; Orosz (online) i.m. 1352.; Orosz (2014) i.m. 2180.; Zsíros i.m. 1273.; Kőrös i.m. 388.; Boros - Jójárt i.m. 921.; Kovács i.m. 209.; Boóc i.m. 163.; BH 2009. 2002.; EBH 1999. 97.; BH 1995. 664.; BH 1995. 97.; BH 1963. 3769.

⁶⁸ BDT 2009. 2002.; BH 1995. 714.; BH 1995. 158.; BH 1976. 60.

⁶⁹ A Kúria a másodfokú bíróságot új eljárás keretében arra utasította, hogy a felperes jogelődjének tévedése helytállóságát bizonyíttassa: BH 2013. 96.; a peradatok nem támasztották alá, hogy az örökgyógyó a szerződéskötéskor lényeges kérdésben tévedésben lett volna: BH 2001. 15.; sikertelen hivatkozás ingatlan forgalmi értékével kapcsolatos tévedésbe ejtésre: BH 1995. 714.

⁷⁰ BH 2002. 173.

gondnok által a gondnokolt vagyonával eszközölt kifizetésének a gondnokolt vagyonában keletkezett hiányának, az őt ért kárnak minősülnek.⁷¹ Viszont nem lehet semmisnek tekinteni a tartási szerződést, ha a gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen jogosult jognyilatkozata tartalmából és körülményeiből arra lehet következtetni, hogy a jognyilatkozat cselekvőképessége esetén is indokolt lett volna.⁷²

Színlelt a tartási és életjáradéki szerződés (és ezért semmis), ha valós szerződési akaratot és teljesítést nem takar, csak a kötelesrészre jogosult hozzátartozók kötelesrésztől való megfosztására irányul.⁷³ Amennyiben az eltartó anyagi helyzete miatt nem képes, az eltartott pedig nem szorul rá a tartásra, az eltartó azonban ténylegesen gondozza az eltartottat, a felek tartási szerződése színlelt, gondozási szerződést leplez.⁷⁴

A tartási és életjáradéki szerződések alakiságára vonatkozó szabályok (lásd: 1. pont) megsértése semmisséget eredményez,⁷⁵ a Ptk. 6:94. §-ban foglalt jogkövetkezményekkel.

Amennyiben a tartási és életjáradéki szerződések érvénytelensége ellenére vagyonmozgások történtek a szerződő felek között, akkor a bíróságnak mindkét fél méltányos érdekeire (kinek a hibája az érvénytelenség, a nyújtott szolgáltatások értékének meghatározása, szolgáltatás és ellenszolgáltatás szerződéskötés kori arányossága, irreverzibilitás,⁷⁶ jogosult életfeltételei és életkörülményei, korrekciós elemek: infláció például etc.)⁷⁷ tekintettel kell lennie az elszámolásakor.⁷⁸

2.2. A tartási és életjáradéki szerződések hatályossága - hatálytalansága⁷⁹ leggyakrabban akkor merülhet fel, amikor a tartási vagy járadékszolgáltatási kötelezettség ellenében ingatlan tulajdonjogának átruházására kerül sor:

- a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvényt kell alkalmazni a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény szerinti mező- és erdőgazdasági hasznosítású földnek nem minősülő ingatlan tulajdonjogának külföldi jogi személy vagy külföldi természetes személy által történő megszerzésére (kivéve az öröklés esetét): a külföldi jogi személy vagy a külföldi

⁷¹ BH 2019. 183.; BDT 2012. 2658.; EH 2009. 1951.: törvényes képviselői jognyilatkozattal kapcsolatos gyámhatósági jóváhagyás hiányában a bíróság létre nem jöttnek minősítette a tartási szerződést.

⁷² BH 2010. 90.

⁷³ Fuglinszky i.m. 793.; Jójárt (2007) i.m. 22.; Jójárt (2021) i.m. 2216.; Orosz (online) i.m. 1352.; Orosz (2014) i.m. 2181.; Kőrös i.m. 388.; BH 2001. 475.

⁷⁴ Pécsi Ítéltábla Pf. III. 20 213/2010/15.

⁷⁵ Jójárt (2007) i.m. 22.; Jójárt (2021) i.m. 2214. és 2217.; Ribai i.m. 6-7.; Orosz (online) i.m. 1352.; Orosz (2014) i.m. 2181.; Zsíros i.m. 1274.; Kőrös i.m. 385. és 387.

⁷⁶ BH 2021. 226.: Tartási szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként is helye lehet az eredeti állapot helyreállításának.

⁷⁷ Jójárt (2021) i.m. 2217-2218.; BDT 2012. 2658.: Ha a kiskorú által kötött tartási szerződés gyámhatósági jóváhagyás hiányában nem érvényes, és a jóváhagyás beszerzését a felek nem kívánják, a bíróság a szerződést a határozathozataléig hatályossá nyilvánítja, és a teljesített szolgáltatásokat elszámolja; Orosz (online) i.m. 1353.; Orosz (2014) i.m. 2182.

⁷⁸ Az érvénytelenség jogkövetkezményeiről részletesen lásd: Jójárt Eszter: Lehetséges-e az eredeti állapot helyreállítása tartási, életjáradéki és öröklési szerződés érvénytelensége esetén? I. rész. *Családi Jog* 2017/2. 24-31.; Jójárt Eszter: Lehetséges-e az eredeti állapot helyreállítása tartási, életjáradéki és öröklési szerződés érvénytelensége esetén? II. rész. *Családi Jog* 2017/3. 14-20.

⁷⁹ Ptk. 6:118. §; BH 1990. 60.: Nincs lehetőség a tartási szerződés hatálytalanságának azon az alapon való megállapítására, hogy a kötelesrészre jogosult igényének kielégítési alapját elvonja; Kőrös i.m. 388.

természetes személy az ingatlant az ingatlan fekvése szerint illetékes fővárosi és vármegyei kormányhivatal engedélyével szerezheti meg;⁸⁰

- a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény szerint⁸¹ a tulajdonjog átruházásáról szóló szerződést a mezőgazdasági igazgatási szerv hagyja jóvá;

- a lakásbérleti jog folytatása ellenében tartási szerződést a bérbeadó írásbeli hozzájárulásával köthet a bérlő.⁸²

A joggyakorlatban előfordultak fedezetelvonó jellegű tartási szerződések is, ingatlan közös tulajdoni hányadát (résztulajdonjogot) érintően.⁸³

3) A tartási és életjáradéki szerződések módosítása⁸⁴

Az alimentációs kötelek⁸⁵ huzamos jellegű, létfenntartási, eltartási és gondozási jogviszonyokat fednek le, amelyeknél a bizalomnak, az érdekegyensúlynak, a szerencseelemnek és ebből következően a *clausula rebus sic stantibus*nak fontos szerepe van.⁸⁶

A visszterhes tartási szerződés dinamikájába a bíróság a felek kérelmére többféleképpen is beavatkozhat anélkül, hogy a megállapodás változatlan körülmények között való fenntartása bármelyik fél lényeges jogos érdekét sértené.⁸⁷

- a tartási szerződés tartalmát módosíthatja (a tartásként nyújtott szolgáltatás paramétereinek megváltoztatásával),⁸⁸

- a tartási szerződést ideiglenesen⁸⁹ vagy véglegesen életjáradéki kontraktussá alakíthatja (ha valamelyik fél magatartása vagy körülményei folytán a természetbeni tartás lehetetlenné vált);⁹⁰

- a tartási szerződést megszüntetheti, ha szerződésmódosítás (szerződési jogcím⁹¹ vagy a szerződési tartalom megváltoztatása) útján a szerződési cél nem valósítható meg.⁹² A tartási és életjáradéki kontraktusok bíróság általi módosítását nem kérheti egyik fél sem olyan

⁸⁰ 1/A. § (1)-(2) bekezdés; BH 2013. 414.

⁸¹ 7. § (1) bekezdés, 31. §, 32. §; Jójárt (2021) i.m. 2218.

⁸² 1993. évi LXXVIII. törvény 22. § (1) bekezdés; Jójárt (2021) i.m. 2218.; BH 2004. 508.

⁸³ Ptk. 6:120. §; BH 2018. 78.; BH 2015. 276.: A közös tulajdonban álló ingatlan tulajdoni hányadára kötött, a közös tulajdon árverés útján történő megszüntetését elrendelő ítélet végrehajthatóságát hátrányosan befolyásoló tartási szerződés fedezetelvonó jellege megállapítható, mivel ilyen esetben az ingatlan valamennyi tulajdonos igényének fedezetéül szolgál; BH 2003. 473.; BH 1975. 120.

⁸⁴ Papp Tekla: *Tartási és életjáradéki szerződés*. In: Nochta Tibor - Papp Tekla: *Üzleti kockázat a szerződési viszonyokban*. Menedzser Praxis Kiadó, Pécs, 2019) 148-149.

⁸⁵ Az életjáradéki szerződésre egyebekben a tartási szerződés szabályait kell alkalmazni; Ptk. 6:497. § (3) bekezdés.

⁸⁶ BH 1995. 347.; Orosz (2014) i.m. 2186.; Zsíros i.m. 1279.; Kőrös i.m. 384., 386.

⁸⁷ Kőrös i.m. 391.; Jójárt (2021) i.m. 2221.

⁸⁸ Ptk. 6:495. § (1) bek.; Jójárt (2021) i.m. 2221.

⁸⁹ Orosz (online) i.m. 1356.; Orosz (2014) i.m. 2187.; BH 1980. 18.

⁹⁰ Ptk. 6:495. § (2) bekezdés; BH 2015. 158.; BDT 2011. 2579.; BH 2001. 419.; BH 1997. 189.; BH 1995. 712.; BH 1967. 5152.; BH 1965. 4703.; BH 1964. 4205.; Orosz (online) i.m. 1356.; Orosz (2014) i.m. 2189.; Zsíros i.m. 1281.; Kőrös i.m. 392.

⁹¹ Jójárt i.m. (2017/1.) 30.

⁹² Ptk. 6:495. § (3) bekezdés; Részletesen lásd: Juhász Ágnes: *A tartási jogviszonyok módosítása*. *Jog Állam Politika*, 2018/4. 31-35.; BH 2015. 158.; BH 2008. 242.; BH 1983. 281.; BH 1980. 18.; BH 1978. 23.; BH 1972. 7016.; BH 1963. 3656.; BH 1960. 2707.; Orosz (2014) i.m. 2188.; Zsíros i.m. 1281.; Jójárt (2021) i.m. 2222.; Fuglinszky i.m. 802-803.; Kovács i.m. 209-211.; Boóc i.m. 162-162.; Benke i.m. 134.; Bíró György: *Magyar polgári jog, Kötelmi jog, Egyes szerződések és az értékpapírok joga II*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 1993, 621-622.; Eörsi - Kemenes - Sárándi - Világhy i.m. 265-266.

körülményekre hivatkozással, amelyekre a szerződéskötéskor számíthatott;⁹³ így nem minősül joggal való visszaélésnek, ha a felek az életjáradéki szerződésben abban állapodnak meg, hogy az életjáradék összege az inflációra tekintettel nem emelhető.⁹⁴ A bírósági szerződésmódosítás lehetőségét külső változások (infláció,⁹⁵ vagyoni helyzet romlása, tartós keresőképtelenség) és a szerződő felek által előidézett helyzet⁹⁶ (a bizalmi viszony megromlása) egyaránt megteremthetik.⁹⁷ A bíróság a felek életviszonyainak és érdekeinek teljes körű feltárásával dönthet megalapozottan a tartási jogviszony módosítása,⁹⁸ életjáradéki szerződéssé történő átalakítása,⁹⁹ vagy megszüntetése kérdésében.¹⁰⁰ A tartási¹⁰¹ szerződés életjáradéki szerződéssé azzal a feltétellel alakítható át,¹⁰² hogy a bíróságnak különös gonddal kell vizsgálnia:¹⁰³ a szerződés betöltheti-e eredeti célját és rendeltetését¹⁰⁴ az életjáradék fizetésével.¹⁰⁵ Ingyenes tartási szerződésnél, ha a szerződés teljesítése vagy életjáradéki szerződéssé módosítása a szerződéskötés után megváltozott vagyoni körülményeinél fogva a tartásra kötelezettre nézve túlságosan nagy megterheléssel járna, a tartásra kötelezett kérheti a bíróságtól a szerződés megszüntetését.¹⁰⁶ Életjáradéki szerződés tartási szerződéssé változtatására nincs lehetőség;¹⁰⁷ amennyiben az életjáradék, vagy annak felemelése¹⁰⁸ már nem szolgálja a járadékszolgáltatásra jogosult javát (életkörülményei, fizikai vagy szellemi állapota olyan mérvű megromlása miatt), vagy a felek közötti viszony nagy mértékben elnehezült,¹⁰⁹ vagy a járadékadásra kötelezett anyagi helyzete rosszul alakult, akkor az életjáradéki szerződés megszüntethető.¹¹⁰

4) A tartási és életjáradéki szerződések teljesítése és megszegése

⁹³ BH 2005. 347.; Orosz (2014) i.m. 2194.; Kőrös i.m. 392.

⁹⁴ BH 2005. 347.

⁹⁵ BH 1977. 194.: közszükségleti cikkek árának és a nyugdíj összegének változása

⁹⁶ Jójárt (2021) i.m. 2222.: az életjáradéki szerződéssé módosítást nem zárja ki az, hogy a jogosult felróható magatartása hiúsította meg a természetbeni tartást; Orosz (online) i.m. 1356.; Orosz (2014) i.m. 2187.; BH 1997. 189.; BH 1995. 712.; BH 1973. 73.

⁹⁷ BH 2002. 399.; Orosz (2014) i.m. 2187.; Jójárt (2007) i.m. 22-23.; Fuglinszky i.m. 804-805.

⁹⁸ BH 1973. 201.

⁹⁹ BH 2007. 444.; BH 2000. 491.

¹⁰⁰ BH 2013. 59.; BH 1983. 281.; BH 1973. 3.; Orosz (2014) i.m. 2190.; Orosz (online) i.m. 1358.; Orosz (2014) i.m. 2189.; Zsíros i.m. 1281.; Kőrös i.m. 392.; Fuglinszky i.m. 806-808.

¹⁰¹ Fuglinszky i.m. 807-808.; Ptk. 6:495. § (2) bekezdés; BH 2007. 444.; BH 2005. 552.; BH 2001. 419.; BH 2001. 215.; BH 1997. 189.; BH 1984. 20.; BH 1983. 281.; BH 1967. 5298.

¹⁰² BH 1998. 336.: Tartási szerződés életjáradéki szerződéssé átalakítása csupán az egyik kötelezett vonatkozásában is lehetséges.

¹⁰³ Jójárt (2021) i.m. 2222.: életjáradéki szerződéssé módosításnál a járadék összege nem lehet kevesebb a jogosult tartásának értékénél; BH 1997. 189.; BH 1980. 18.; BH 1977. 277.; BH 1975. 514.; BH 1967. 5298.

¹⁰⁴ BH 2002. 60.; BH 2001. 215.; BH 1971. 6879.: Az eltemetetésre is kiterjedő tartási szerződésnek életjáradéki szerződésre való átváltoztatása – ellenkező rendelkezés hiányában – az eltemetetési kötelezettséget nem szünteti meg.

¹⁰⁵ BH 1984. 20.; BH 1978. 23.; BH 1977. 277.; BH 1977. 561.; BH 1976. 213.

¹⁰⁶ Ptk. 6:496. § (4) bekezdés.

¹⁰⁷ Jójárt (2021) i.m. 2225.; Orosz (online) i.m. 1359.; Orosz (2014) i.m. 2191.; Zsíros i.m. 1286.; Kőrös i.m. 397.

¹⁰⁸ BH 2010. 445.

¹⁰⁹ BH 2000. 105.: A bizalmi viszony megromlása önmagában nem veszélyezteti az életjáradéki szerződés céljának és rendeltetésének a betöltését; Boóc i.m. 165.

¹¹⁰ Jójárt (2021) i.m. 2225.; Orosz (online) i.m. 1361.; Orosz (2014) i.m. 2193.; Kovács i.m. 213-214.; Fuglinszky i.m. 805-806.

4.1. A tartási szerződés ellátásra és gondozásra irányul: a tartásra kötelezett tartási kötelezettsége a tartásra jogosult lakhatásának (lakhely, víz, villany, fűtés etc.) biztosítására, élelemmel és ruházattal való ellátására, gondozására (főzésre, mosásra, mosogatásra, takarításra etc.), betegsége esetén ápolására és gyógyíttatására (gyógyszerek beszerzésére, orvosi vizsgálat és kezelés intézésére etc.), halála esetén illő eltemettetésére (helyben szokásos temetés és halotti tor költségeire) terjed ki.¹¹¹ A tartási szolgáltatásokkal szembeni követelmény az eltartott körülményeihez és szükségleteihez¹¹² (lásd: 3. pont elején), valamint az eltartó képességeihez igazodó, átlagos színvonalú és mértékű szolgáltatásösszesség.¹¹³ A tartási szolgáltatások ellenértéke¹¹⁴ a tartásra jogosult által nyújtott ellenszolgáltatás, ami lehet ingó, ingatlan,¹¹⁵ esetleg jog,¹¹⁶ követelés, szerződési pozíció átruházása, alapvetően szerződéskötéskor, vagy későbbi időpontban (de még a tartásra jogosult életében).¹¹⁷ A közeli hozzátartozók között kötött tartási szerződés kötelezettségeinek teljesítéséért, ha a körülményekből más nem következik (megdönthető vélelem),¹¹⁸ ellenszolgáltatás nem jár.¹¹⁹ Az ingyenes tartási szerződés esetén a tartásra kötelezett teljesítmégmentagságára az ajándékozási szerződés, felelősségére pedig az ingyenes szerződésekre vonatkozó felelősségi előírásokat kell megfelelően alkalmazni.¹²⁰

A tartásra kötelezett a tartásra jogosult körülményeinek és szükségleteinek megfelelő ellátására, illetve gondozására,¹²¹ ingatlan tulajdonjogának átruházásáért nyújtott tartás esetén a tartásra jogosult felhívására az őt terhelő kötelezettség biztosítására megfelelő biztosíték adására,¹²² a tartásra jogosult kérelmére az ingatlan-nyilvántartásba az átruházott ingatlan terheként tartási jog bejegyzésének tüzésére,¹²³ szerződésszegése esetén a tartásra jogosult biztosítékból vagy (tartási jog bejegyzése esetén) az ingatlanból való kielégítésének tüzésére¹²⁴ köteles. A tartásra kötelezett ellenszolgáltatásra,¹²⁵ a tartási szerződés módosításának, megszüntetésének és életjáradéki szerződéssé változtatásának kezdeményezésére¹²⁶ jogosult. A tartásra jogosult

¹¹¹ Ptk. 6:492.; Jójárt (2021) i.m. 2218-2219.; Orosz (online) i.m. 1354.; Orosz (2014) i.m. 2183.; 4/2008. PJE V.1.; Novotni i.m. 469.; Kovács i.m. 207.; Fuglinszky i.m. 794-795.; Gellért i.m. 1712.

¹¹² BH 2015. 115.; BH 1995. 347.

¹¹³ BH 1989. 272.; BH 1995. 347.; Jójárt (2021) i.m. 2213.; Orosz (online) i.m. 1353.; Orosz (2014) i.m. 2182.; Gellért i.m. 1712.; Kovács i.m. 207.; Fuglinszky i.m. 794.

¹¹⁴ Kaprinay Zsófia: *Polgári jogi gyakorlatban leggyakrabban előforduló szerződések, Tartási és életjáradéki szerződés*. SZTE, Szeged, 2020, e-learning lecke, 2.: tulajdonátruházó elem <https://eta.bibl.u-szeged.hu/3691/76/EFOP362%20Olvasolecke11%20Tarta%CC%81s%20e%CC%81s%20e%CC%81letja%CC%81rade%CC%81k%20Kaprinay.pdf> (2023. 05. 12.)

¹¹⁵ Zsíros i.m. 1277.; Novotni i.m. 469.

¹¹⁶ Tipikusan lakásbérleti jog Eörsi - Kemenes - Sárándi - Világhy i.m. 263.; Kovács i.m. 208.; Fuglinszky i.m. 800.; Gellért i.m. 1713-1714.; Novotni i.m. 469-470.; BH 2000. 428.: Nem jogosult a lakásbérleti jog folytatására az, aki a tartási szerződésben vállalt kötelezettségét megfelelően nem teljesítette, és az előírt ideig nem lakott a bérlővel.

¹¹⁷ Jójárt (2021) i.m. 2210.; Fuglinszky i.m. 800.

¹¹⁸ BH 2997. 25.; BH 1960. 2762.; Jójárt (2021) i.m. 2223.; Orosz (online) i.m. 1359.; Orosz (2014) i.m. 2191.; Kőrös i.m. 396.; Fuglinszky i.m. 801.

¹¹⁹ Ptk. 6:496. § (2) bekezdés.

¹²⁰ Ptk. 6:496. § (5) bekezdés; Zsíros i.m. 1284.; Fuglinszky i.m. 802.

¹²¹ Ptk. 6:491. § (1) bekezdés, beleértve a Ptk. 6:492. §-beli részletezést és értelmezést

¹²² Ptk. 6:494. § (1) bekezdés; Orosz (online) i.m. 1355.; Orosz (2014) i.m. 2185.

¹²³ Ptk. 6:494. § (1) bekezdés; Orosz (online) i.m. 1355.; Orosz (2014) i.m. 2185.

¹²⁴ Ptk. 6:494. § (2) bekezdés; Orosz (online) i.m. 1355.; Orosz (2014) i.m. 2185.

¹²⁵ Ptk. 6:491. § (1) bekezdés.

¹²⁶ Ptk. 6:495. § (1)-(3) bekezdés.

körülményeinek és szükségleteinek megfelelő ellátásra, illetve gondozásra,¹²⁷ ingatlan tulajdonjogának átruházásáért nyújtott tartás esetén felhívására a tartásra kötelezettet terhelő kötelezettség biztosítására megfelelő biztosíték követelésére,¹²⁸ kérelmére az ingatlan-nyilvántartásba az átruházott ingatlan terheként tartási jog bejegyzésére,¹²⁹ a tartásra kötelezett szerződésszegése esetén a biztosítékból vagy (tartási jog bejegyzése esetén) az ingatlanból való kielégítésre,¹³⁰ a tartási szerződés módosításának, megszüntetésének és életjáradéki szerződéssé változtatásának kezdeményezésére¹³¹ jogosult. A tartásra jogosult a körülményeinek és szükségleteinek megfelelő ellátás, illetve gondozás ellenértékének teljesítésére köteles.¹³² Egységes a szakirodalom abban, hogy a tartásra kötelezett kivételesen vehet igénybe közreműködőt (a szolgáltatás jellegéből adódóan: például szakápolót, takarítónőt, ételfutárt etc., vagy például, ha a tartásra kötelezett időlegesen kórházi kezelésre szorul).¹³³

Az életjáradéki szerződés lényege a járadékszolgáltatás;¹³⁴ a járadék pénzösszeg vagy más helyettesíthető dolog (termék, termény) lehet.¹³⁵ Az életjáradék összege mindig meghatározott pénzösszeg,¹³⁶ amelyet a szerződő felek megegyezése szerint évente a KSH által közzétett infláció %-os mértékével növelnek,¹³⁷ vagy a saját jogú öregségi nyugdíj legkisebb összege hivatalos évi emelésének mértékében emelik.¹³⁸ Az életjáradék összegszerűségének megállapításakor figyelemmel kell lenni arra, hogy alimentációs funkciója nem egyeztethető össze tőkefelhalmozási vagy tartalékképzési célzattal.¹³⁹ Az életjáradékot havonta előre kell teljesíteni (időszakonként visszatérően); a hat hónapnál¹⁴⁰ régebben lejárt és alapos ok nélkül nem érvényesített járadékot bírósági úton nem követelheti a járadékszolgáltatásra jogosult.¹⁴¹ A hat hónapnál régebben lejárt, de a járadékadásra kötelezett által önként teljesített életjáradék jogalap nélküli gazdagodás jogcímén nem követelhető vissza.¹⁴² A járadékszolgáltatások ellenértéke a járadékszolgáltatásra jogosult által nyújtott ellenszolgáltatás, ami lehet ingó, ingatlan, esetleg jog, követelés, szerződési pozíció átruházása, alapvetően szerződéskötéskor,

¹²⁷ Ptk. 6:491. § (1) bekezdés, beleértve a Ptk. 6:492. §-beli részletezést és értelmezést

¹²⁸ Ptk. 6:494. § (1) bekezdés.

¹²⁹ Ptk. 6:494. § (1) bekezdés.

¹³⁰ Ptk. 6:494. § (2) bekezdés.

¹³¹ Ptk. 6:495. § (1)-(3) bekezdés.

¹³² Ptk. 6:491. § (1) bekezdés.

¹³³ Fuglinszky i.m. 795-796.; Jójárt (2021) i.m. 2213.; Orosz (online) i.m. 1351.; Orosz (2014) i.m. 2180.; Körös i.m. 386.

¹³⁴ Ptk. 6:497. § (1) bekezdés.

¹³⁵ Ptk. 6:497. § (1) bekezdés; Jójárt (2021) i.m. 2224.; Orosz (online) i.m. 1360.; Orosz (2014) i.m. 2192.; Körös i.m. 395.; Boóc i.m. 164.; Fuglinszky i.m. 796.

¹³⁶ BH 2010. 445.: Az életjáradék összegét a bíróság a felek kölcsönös és méltányos érdekét figyelembe véve módosíthatja, ha az a szerződéskötéskor fennálló helyzethez képest az eredeti tartalomnak megfelelően már nem tartható fenn.

¹³⁷ BH 2005. 347.: Nem minősül joggal való visszaélésnek, ha a felek az életjáradéki szerződésben abban állapodnak meg, hogy az életjáradék összege az inflációra tekintettel nem emelhető.

¹³⁸ Lásd: hvgorac jogtár iratmintái

¹³⁹ Fuglinszky i.m. 796.

¹⁴⁰ Körös i.m. 397.: elévülési jellegű

¹⁴¹ Ptk. 6:497. § (2); Fuglinszky i.m. 796.; Jójárt (2021) i.m. 2219.: a járadékhoz való jog naturalis obligatio-ként fennmarad [Ptk. 6:121. § (3) bekezdés]; Boros - Jójárt i.m. 926.; Orosz (2014) i.m. 2193.; Orosz (online) i.m. 1360.; Zsíros i.m. 1286.

¹⁴² Ptk. 6:581. §; Jójárt (2021) i.m. 2225.

vagy későbbi időpontban (de még a járadékszolgáltatásra jogosult életében).¹⁴³ Az ingyenes életjáradéki szerződésre az ingyenes tartási szerződésre irányadó szabályok alkalmazandók (lásd: 3.2. pont utolsó bekezdése).

A járadékadásra kötelezett időszakonként visszatérő járadék szolgáltatására,¹⁴⁴ ingatlan tulajdonjogának átruházásáért nyújtott járadékszolgáltatás esetén a járadékszolgáltatásra jogosult felhívására az őt terhelő kötelezettség biztosítására megfelelő biztosíték adására,¹⁴⁵ a járadékszolgáltatásra jogosult kérelmére az ingatlan-nyilvántartásba az átruházott ingatlan terheként életjáradéki jog bejegyzésének tűrésére,¹⁴⁶ szerződésszegése esetén a járadékszolgáltatásra jogosult biztosítékból vagy (életjáradéki jog bejegyzése esetén) az ingatlanból való kielégítésének tűrésére¹⁴⁷ köteles. A járadékadásra kötelezett ellenszolgáltatásra,¹⁴⁸ a tartási szerződés módosításának és megszüntetésének kezdeményezésére¹⁴⁹ jogosult. A járadékszolgáltatásra jogosult haláláig, meghatározott pénzösszeg vagy más helyettesíthető dolog időszakonként visszatérő szolgáltatására,¹⁵⁰ ingatlan tulajdonjogának átruházásáért nyújtott járadékszolgáltatás esetén felhívására a járadékadásra kötelezett terhelő kötelezettség biztosítására megfelelő biztosíték követelésére,¹⁵¹ kérelmére az ingatlan-nyilvántartásba az átruházott ingatlan terheként életjáradéki jog bejegyzésére,¹⁵² a járadékadásra kötelezett szerződésszegése esetén a biztosítékból vagy (életjáradéki jog bejegyzése esetén) az ingatlanból való kielégítésre,¹⁵³ az életjáradéki szerződés módosításának és megszüntetésének kezdeményezésére¹⁵⁴ jogosult. A járadékszolgáltatásra jogosult a járadékszolgáltatás ellenértékének teljesítésére köteles.¹⁵⁵

4.2. A tartási és életjáradéki szerződések szerződésszerű teljesítésében fontos szerepet játszik a felek együttműködése.¹⁵⁶ A tartási és az életjáradéki szerződések kötelezett általi megszegése (nem szerződésszerű teljesítése)¹⁵⁷ esetén a jogosult a kötelezett által adott biztosítékból vagy az ingatlanból (tartási/életjáradéki jog ingatlannyilvántartásba való bejegyzésénél) kielégítést kereshet¹⁵⁸ (lásd: felek jogai és kötelezettségei 4.1. pontban).

A tartási szerződés kötelezettje nem követ el szerződésszegést olyan, a felek megállapodásában egyébként rögzített szolgáltatás elmulasztásával, amire a jogosult nem tart igényt.¹⁵⁹

¹⁴³ Ptk. 6:497. § (1) bekezdés; Zsíros i.m. 1285.

¹⁴⁴ Ptk. 6:497. (1) bekezdés; beleértve a Ptk. 6:497. § (2) bekezdésbeli részletezést és értelmezést

¹⁴⁵ Ptk. 6:494. § (1) bekezdés.

¹⁴⁶ Ptk. 6:494. § (1) bekezdés.

¹⁴⁷ Ptk. 6:494. § (2) bekezdés.

¹⁴⁸ Ptk. 6:497. § (1) bekezdés.

¹⁴⁹ Ptk. 6:495. § (1)-(3) bekezdés.

¹⁵⁰ Ptk. 6:497. § (1) bekezdés.

¹⁵¹ Ptk. 6:494. § (1) bekezdés.

¹⁵² Ptk. 6:494. § (1) bekezdés.

¹⁵³ Ptk. 6:494. § (2) bekezdés.

¹⁵⁴ Ptk. 6:495. § (1)-(3) bekezdés.

¹⁵⁵ Ptk. 6:497. § (1) bekezdés.

¹⁵⁶ BH 2012. 198.; BH 2000. 48.; BH 1984. 402.; BH 1980. 18.

¹⁵⁷ Ptk. 6:137. §; BH 2002. 280.; a végrehajtás útján történő kielégítést részletesen elemzi Fuglinszky i.m. 797-800.

¹⁵⁸ Jójárt (2021) i.m. 2219.; Zsíros i.m. 1277.; Kőrös i.m. 391.

¹⁵⁹ Lásd: Leszkoven László: Érdekezékenység és szerződésszegés. *Polgári Jog*, 2018/9. 7.: „érdekleengedés” és szerződésszegés viszonylata; BDT 2013. 2997.; BDT 2012. 2658.; Orosz (online) i.m. 1353.; Orosz (2014) i.m. 2182.; Boóc (2022) i.m. 30-31.

A jogosult a szerződés szerű szolgáltatások elfogadásának egyoldalú megtagadásával nem kényszerítheti ki a szerződés megszüntetését.¹⁶⁰ Ha a tartás természetbeni szolgáltatásának lehetetlenülését a jogosult magatartása okozta, a tartási szerződés életjáradéki szerződéssé átváltoztatható.¹⁶¹

Ingyenes tartási és életjáradéki szerződésbeli kötelezett megtagadhatja a szerződés teljesítését, ha bizonyítja, hogy a szerződés megkötése után saját körülményeiben vagy a jogosulthoz fűződő viszonyában olyan lényeges változás állott be, hogy a szerződés teljesítése tőle nem várható el.¹⁶² A kötelezett ingyenes tartási és életjáradéki szerződéseket megszegő magatartásával okozott kárért való felelősségre a Ptk. 6:147. §-a az irányadó,¹⁶³ az általa igénybe vett közreműködő magatartásáért pedig Ptk. 6:148. § szerint felel.¹⁶⁴

5) A tartási és életjáradéki szerződések megszűnése és megszüntetése

Ha a felek a tartási és az életjáradéki szerződést nem a jogosult haláláig, hanem határozott időre¹⁶⁵ kötik, akkor az időtartam leteltével megszűnik a kontraktus. Szerződészünető jogi tényként a jogosult és a kötelezett illetően közös megegyezése is szolgálhat.¹⁶⁶

A tartásra jogosult halála megszünteti a tartási szerződést.¹⁶⁷ Amennyiben a tartásra jogosultak közül az egyik meghal, a túlélő tartásra jogosult tekintetében nem szűnik meg a tartási szerződés: ha a körülményekből más nem következik (például eltérő szerződési kikötés folytán), a túlélő jogosult változatlanul követelheti az oszthatatlan szolgáltatásokat, ideértve a megszokott életvitel folytatásához szükséges szolgáltatásokat (például általános gazdasági érdekű szolgáltatások,¹⁶⁸ gondozás, ápolás), és arányosan tarthat igényt az osztható szolgáltatásokra (például élelem, ruházat).¹⁶⁹ Amennyiben a tartásra kötelezett hal meg, a tartási

¹⁶⁰ BH 2008. 242.; BH 2002. 28.; BH 2002. 14.; BH 1984. 402.; Zsíros i.m. 2194.; Kőrös i.m. 393.

¹⁶¹ BH 2015. 158.; BH 2002. 80.; BH 1980. 18.; BH 1973. 73.; BH 1972. 7016.; Ptk. 6:495. § (2) bekezdés.

¹⁶² Ptk. 6:496. § (5) bekezdés; Ptk. 6:236. §; Orosz (online) i.m. 1359.; Orosz (2014) i.m. 2192.; Jójárt (2021) i.m. 2223.

¹⁶³ [Kártérítési felelősség ingyenes szerződéseknél] (1) Aki szolgáltatás teljesítését ingyenesen vállalja, a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett kárért akkor felel, ha a jogosult bizonyítja, hogy a kötelezett a kárt szándékos szerződésszegéssel okozta, vagy elmulasztotta a tájékoztatást a szolgáltatás olyan lényeges tulajdonságáról, amelyet a jogosult nem ismert. (2) Aki szolgáltatás teljesítését ingyenesen vállalja, köteles a jogosult vagyonában a szolgáltatással okozott kárt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható; Orosz (2014) i.m. 2192.; Orosz (online) i.m. 1359.

¹⁶⁴ [A közreműködőért való felelősség] (1) Aki kötelezettsége teljesítéséhez vagy joga gyakorlásához más személy közreműködését veszi igénybe, az igénybevett személy magatartásáért úgy felel, mintha maga járt volna el. (2) Ha a kötelezettnek más személy igénybevételére nem volt joga, felelős mindazokért a károkért is, amelyek e személy igénybevétele nélkül nem következtek volna be. (3) A kötelezett a közreműködővel szemben - annak szerződésszegése miatt - mindaddig érvényesítheti jogait, amíg a jogosulttal szemben helytállni tartozik; Orosz (2014) i.m. 2192.; Orosz (online) i.m. 1359.

¹⁶⁵ BH 2006. 445.; Fuglinszky i.m. 808.: terápia vagy keresőképtelen állapot idejére; Orosz (2014) i.m. 2183.; Orosz (online) i.m. 1354.: nyugdíjjogosultság megszerzéséig; Zsíros i.m. 1275.

¹⁶⁶ Ribai i.m. 5.; Orosz (2014) i.m. 2189.; Orosz (online) i.m. 1358.; Kőrös i.m. 393.; Bíró i.m. 623.; Eörsi - Kemenes - Sárándi - Világgy i.m. 266.

¹⁶⁷ Ptk. 6:493. § (1) bekezdés; Zsíros i.m. 1275.; Kovács i.m. 211.; Eörsi - Kemenes - Sárándi - Világgy i.m. 267.; Fuglinszky i.m. 810.

¹⁶⁸ Ptk. 6:256. § (1) bekezdés.

¹⁶⁹ Ptk. 6:493. § (2) bekezdés; Jójárt (2021) i.m. 2219.; Orosz (2014) i.m. 2184.; Orosz (online) i.m. 1354.; Zsíros i.m. 1275-1276.; Fuglinszky i.m. 810.; Benke i.m. 134.; Zsíros i.m. 1275-1276.; Kőrös i.m. 390.

kötelezettség az örökgyó tartozásaiért való felelősség szabályai szerint¹⁷⁰ annyiban száll át a tartásra kötelezett örökösére, amennyiben a kötelezett haláláig nyújtott tartás az ellenszolgáltatást nem fedezi.¹⁷¹ A főszabály szerinti kötelemszűntető jogi tény (kötelezett halála)¹⁷² ellenére a tartási kötelezettség a tartási szerződés tartásra jogosult személyéhez kötöttsége (lásd fentebb: jogosult körülményeihez és szükségleteihez igazodás) és a szolgáltatás-ellenszolgáltatás kiegyensúlyozása okán száll át¹⁷³ a tartásra kötelezett örökösére/örökösire,¹⁷⁴ viszont ha a tartásra kötelezett haláláig nyújtott tartás eléri vagy meghaladja a tartásra jogosult ellenszolgáltatását, akkor a szerződés a tartásra kötelezett halálával megszűnik.¹⁷⁵ Ingyenes tartási szerződésnél, ha a tartásra kötelezett vagyoni körülményei a szerződéskötés után úgy változnak meg, hogy a tartási szerződés teljesítése vagy életjáradéki szerződéssé alakítása rá nézve túlságosan nagy megterheléssel járna, akkor kérheti a bíróságtól a tartási szerződés megszüntetését;¹⁷⁶ egyébként az ingyenes tartási szerződés a tartásra kötelezett halálával megszűnik.¹⁷⁷ Mivel az életjáradéki szerződésre a tartási szerződés szabályait kell alkalmazni,¹⁷⁸ így véleményem szerint, ha a járadékszolgáltatásra jogosultak közül az egyik meghal, a túlélő járadékszolgáltatásra jogosult tekintetében nem szűnik meg az életjáradéki szerződés: ha a körülményekből más nem következik (például eltérő szerződési kikötés folytán), a túlélő jogosult változatlanul igényt tarthat az arányos életjáradékra (osztható szolgáltatás).¹⁷⁹ Meglátásom szerint viszont nem feltétlenül érvényesítendő a tartási szerződésre vonatkozó Ptk-beli előírás¹⁸⁰ akkor, ha a járadékadásra kötelezett meghal, a járadékadási kötelezettség az örökösére/örökösire nem kell, hogy átszálljon a kontraktus személyhez kötöttségének és szoros bizalmi jellegének hiánya miatt, valamint azért sem, mert a szolgáltatás-ellenszolgáltatás szimmetriája a pénzbeli életjáradéknál könnyebben kialakítható.¹⁸¹

¹⁷⁰ BH 1976. 212.: A tartási szerződés kötelezettjének halála a szerződést nem szűnteti meg. A jogutódot azonban a tartási kötelezettség csak az örökgyó tartozásáért fennálló felelősség szabálya által megszabott keretben terheli; Orosz (2014) i.m. 2183.; Orosz (online) i.m. 1354.

¹⁷¹ Ptk. 6:493. § (3); BH 2000. 404.; Jójárt (2021) i.m. 2219.; Orosz (2014) i.m. 2184.; Orosz (online) i.m. 1354.; Zsíros i.m. 1276.; Kőrös i.m. 390.; Benke i.m. 133.; Bíró i.m. 623.; Fuglinszky i.m. 812-813.; Kaprinay i.m. 8.

¹⁷² Ptk. 6:3. § c) pont: A kötelelem megszűnik... a kötelezett halálával vagy jogutód nélküli megszűnésével, ha kötelezettsége személyesen teljesíthető szolgáltatás nyújtására irányult.

¹⁷³ Jójárt (2021) i.m. 2220.: a tartásra jogosult és a tartásra kötelezett örököse/örökösei a tartási szerződést módosíthatják, vagy életjáradéki szerződéssé alakíthatják át; Fuglinszky i.m. 812-813.; Kőrös i.m. 390.

¹⁷⁴ Ptk. 7:96-97. §§; BH 1995. 712.; Jójárt (2021) i.m. 2219.; Ribai i.m. 4.

¹⁷⁵ Jójárt (2021) i.m. 2220.; BH 2009. 78. és BH 2000. 404.: a tartásra kötelezett elhunytával megszűnt tartási szerződés módosítása és megszüntetése nem kérhető a bíróságtól.

¹⁷⁶ Ptk. 6:496. § (4) bekezdés; Fuglinszky i.m. 813., 816.; Jójárt (2021) i.m. 2223.; Eörsi - Kemenes - Sárándi - Világhy i.m. 267.

¹⁷⁷ Ptk. 6:496. § (3) bekezdés; Orosz (online) i.m. 1359.; Orosz (2014) i.m. 2191.; Jójárt (2021) i.m. 2223.; Zsíros i.m. 1283.; Kőrös i.m. 395.; Bíró i.m. 623.; Fuglinszky i.m. 813.

¹⁷⁸ Ptk. 6:497. § (3) bekezdés.

¹⁷⁹ Ptk. 6:493. § (2) bekezdés.

¹⁸⁰ A logikai értelmezés alapján, mivel a Ptk. 6:497. § (3) bekezdése a tartási szerződés szabályainak életjáradéki szerződésre való alkalmazásánál az „egyebekben” kifejezést tartalmazza, és a „megfelelően” szót nem, így az előírás (szó szerint) magyarázható úgy, hogy a hivatkozott rendelkezés első két bekezdésétől eltérően a tartási szerződés összes Ptk-beli normája ugyanúgy irányadó az életjáradéki szerződésre is.

¹⁸¹ Fuglinszky Ádám eltérő véleményére ezzel kapcsolatban „A szerződés feltételes megszűnése visszerthes tartási (életjáradéki) szerződés esetén” című alrészből, a zárójeles életjáradéki szerződésekre utalásokból lehet következtetni; Fuglinszky i.m. 812-813.

A tartási szerződés bíróság általi megszüntetésére akkor kerülhet sor, ha a megállapodás jogcímének vagy tartalmának módosításával sem érhető el a kontraktus eredeti célja és funkciója.¹⁸² Amennyiben az életjáradéki szerződés tartalmának megváltoztatása ugyanilyen okokból nem vezet(ne) eredményre, a bíróság az életjáradéki szerződést megszünteti.¹⁸³ Ez a szerződő felek méltányos érdekeinek¹⁸⁴ és igényeinek figyelembevételével, 'megfelelő kielégítéssel' (elszámolással) bonyolítandó le.¹⁸⁵

Fuglinszky Ádám szerint a bírói szerződésmegszüntetés¹⁸⁶ lerontja a szerződésszegéshez kapcsolódó elállási és felmondási jogot, és a felek által a tartási és életjáradéki szerződésben megállapított rendes elállási és felmondási lehetőség is nehezen értelmezhető,

- egyrészt a tartás irreverzibilis jellege okán elállás nem lehetséges (csak a szerződéskötéstől a teljesítés megkezdéséig alkalmazható),
- másrészt felmondásnál a szerződés alanyai közötti elszámolás megfelelő lebonyolítása okozhat gondot,
- harmadrészt az ex tunc és ex nunc hatályú egyoldalú jognyilatkozatok gyakorlásának esetei, módja ritkán cizelláltan kidolgozott a kontraktusokban;¹⁸⁷ aggályait osztom. A tartási és

¹⁸² BH 2015. 158.; BDT 2011. 2579.; BH 2010. 16.; BH 2008. 242.; BH 2002. 287.; BH 1983. 281.; BH 1978. 119.; BH 1978. 23.; BH 1977. 61.; BH 1977. 24.; BH 1976. 213.; BH 1973. 7016.; BH 1965. 4284.; BH 1964. 3824.; BH 1962. 3314.; BH 1963. 3460.; BH 1960. 2707.; Jójárt (2021) i.m. 2222.; Benke i.m. 134.; Ribai i.m. 5.; Orosz (2014) i.m. 2187.; Orosz (online) i.m. 1356.; Kőrös i.m. 392.; Bíró i.m. 622-623.; Kovács i.m. 212.;

¹⁸³ Jójárt (2021) i.m. 2225.; Orosz (2014) i.m. 2193.; Orosz (online) i.m. 1361.; Zsíros i.m. 1286.; Kovács i.m. 214.; Boóc i.m. 163.; BH 2002. 14.; BH 2001. 477.; BH 2000. 105.: Az életjáradéki szerződés célját akkor is betölti, ha a felek viszonya megromlott. Az ilyen jellegű szerződésnél az életjáradékra jogosult személye körüli teendőket nem kell ellátni, tehát a bizalmi viszony megromlása a szerződés céljának és rendeltetésének betöltését nem veszélyezteti, az mindaddig megvalósul, amíg a kötelezett teherbíró képessége az életjáradék fizetését lehetővé teszi.

¹⁸⁴ BH 2011. 389.: A tartási (életjáradéki) szerződés megszüntetése körében a megfelelő kielégítés nem azonos a nyújtott szolgáltatások tételesen kimunkált összegének elszámolásával, a felek megfelelő kielégítésére alkalmas összeg meghatározása nem járhat egyik fél méltányos érdekeinek sérelmével sem.

¹⁸⁵ Szolgáltatás és ellenszolgáltatás értékének, arányosságának, valamint az infláció tekintetbevétele: BH 2009. 165., BH 1999. 22., BH 1996. 260., BH 1996. 204.; a felek személyes és egyéb körülményeinek méltánylása: BH 1994. 598., BH 1983. 359., BH 1983. 281., BH 1973. 123., BH 1968. 5803., BH 1965. 4324.; az ellenszolgáltatást jelentő ingatlan értékemelkedésének figyelembevétele: BH 2008. 262.; együttműködési kötelezettségüknek eleget tettek-e a felek: BH 2000. 48.; nem a felek szerződésszegése folytán: BDT 2011. 2579., BH 2008. 242.; 4/2008. PJE; BH 1966. 5052.: A tartási szerződés megszüntetésénél a megfelelő kielégítés fogalma nem azonos az eredeti állapot helyreállításával; BH 2013. 125.: A tartási szerződés alapján az eltartót terhelő szolgáltatás értéke – a két jogintézmény közötti dogmatikai különbségek miatt – a kártérítés fogalomrendszerében nem írható körül; Civilisztikai Kollégiumvezetők 2014. május 21-23-ai Országos Tanácskozásának 24. állásfoglalása szerint a tartási szerződés megszüntetése iránti perben a megfelelő kielégítés megállapítása bírói mérlegelés tárgya. In: Boóc Ádám: Észrevételek a tartási és életjáradéki szerződés fogalmához a magyar jogban, rövid kitekintéssel a COVID-19 vírusfertőzés lehetséges hatásaira, *Közjegyzők Közlönye*, 2022/3. 28. Jójárt (2021) i.m. 2222.; Orosz (2014) i.m. 2188.; Orosz (online) i.m. 1357.; Kőrös i.m. 393-394.; Kovács i.m. 212.; Eörsi - Kemenes - Sáránci - Világhy i.m. 266.; Fuglinszky i.m. 814-816.

¹⁸⁶ Ptk. 6:495. § (3)-(4) bekezdés.

¹⁸⁷ Fuglinszky i.m. 809.; ellentétes álláspontra lásd: Ribai i.m. 5., Jójárt (2007) i.m. 23., Jójárt (2021) i.m. 2222., Kovács i.m. 212.; ex nunc hatályú megszüntést elfogadva csak: Zsíros i.m. 1281.

életjáradéki szerződések jogosultja nem kényszerítheti ki a szerződéses jogviszony megszüntetését¹⁸⁸ a szerződés szerű szolgáltatások elfogadásának egyoldalú megtagadásával.¹⁸⁹ A tartási és az életjáradéki szerződések megszűnése, megszüntetése esetén a kontraktusokat biztosító mellékkötelezettségeket is meg kell szüntetni, gondoskodva azok ingatlanvilvántartásból való törléséről.¹⁹⁰

A fentiekben, a szerződési dinamika szempontjából elemzett tartási és életjáradéki szerződések mindennapi életünkben betöltött funkciója továbbra is jelentős, tekintettel arra is, hogy az Emberi Erőforrások Minisztériuma kidolgozta¹⁹¹ a tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégiát 2030-ig, ebben véleményem szerint az alimentációs köteleknek is szerep juthat a non-formális/formális ápolás és gondozás biztosításában az ápoló családtag modell és a lakhatási programok kialakításának keretében,¹⁹² és alkalmasak is ilyen rendeltetés betöltésére.

Felhasznált irodalom

Benke József: *A szerződéses alimentáció alapvetése: a tartási és az életjáradéki szerződés*. In: Benke József (szerk.), *A magyar magánjog alapvetése*. PTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék, Pécs, 2020.

Bíró György: *Magyar polgári jog, Kötelmi jog, Egyes szerződések és az értékpapírok joga II*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 1993.

Boóc Ádám: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Sándor István (szerk.): *Előadásvázlatok a kötelmi jog különös részéből*. Patrocinium, Budapest, 2011, 161-165.

Boóc Ádám: Észrevételek a tartási és életjáradéki szerződés fogalmához a magyar jogban, rövid kitékintéssel a COVID-19 vírusfertőzés lehetséges hatásaira, *Közjegyzők Közlönye*, 2022/3, 23-32.

Boros Zsuzsa – Jójárt Eszter: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Vékás Lajos (szerk.), *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*. Complex, Budapest, 2013.

Eörsi Gyula - Kemenes Béla - Sárándi Imre - Világhy Miklós: *Kötelmi jog, Különös rész (Egyes szerződésfajták)*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1991.

Fuglinszky Ádám: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Fuglinszky Ádám - Tőkey Balázs: *Szerződési jog, Különös rész*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2018.

¹⁸⁸ BH 2005. 552.: Nem eredményezheti a tartási szerződés megszüntetését önmagában az eltartottak életkorának változása és a szolgáltatást kellő indok nélkül visszautasító magatartása, ilyen esetben elsősorban a tartási szerződés életjáradéki szerződéssé történő alakításának van helye.

¹⁸⁹ BH 2013. 59.; BH 2011. 440.; BH 2008. 242.; BH 2005. 552.; BH 2002. 28.; BH 2002. 14.; BH 1995. 712.; BH 1984. 402.; BH 1974. 21.; Zsíros i.m. 2194.; Kőrös i.m. 393.; Fuglinszky i.m. 814.

¹⁹⁰ BH 2008. 313.

¹⁹¹ <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/c/c6/c68/c68381aafe390e0744e99b10df3a98b3bd67ce67.pdf> (2023. 01. 15.)

¹⁹² Lásd: *A tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégia 2030*. <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/c/c6/c68/c68381aafe390e0744e99b10df3a98b3bd67ce67.pdf> (2023. 01. 15.) 48.

Gellért György (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1998.

Jórárt Eszter: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Csehi Zoltán (főszerk.): 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2021.

Jórárt Eszter: Javaslat a tartási és életjáradéki szerződés jogi szabályozásának változtatására, *Polgári Jogi Kodifikáció* 2007/3, 19-29.

Jórárt Eszter: Lehetséges-e az eredeti állapot helyreállítása tartási, életjáradéki és öröklési szerződés érvénytelensége esetén? I. rész. *Családi Jog* 2017/2, 24-31.

Jórárt Eszter: Lehetséges-e az eredeti állapot helyreállítása tartási, életjáradéki és öröklési szerződés érvénytelensége esetén? II. rész. *Családi Jog* 2017/3, 14-20.

Juhász Ágnes: A tartási jogviszonyok módosítása. *Jog Állam Politika*, 2018/4. 31-35.

Kaprinay Zsófia: *Polgári jogi gyakorlatban leggyakrabban előforduló szerződések, Tartási és életjáradéki szerződés*. SZTE, Szeged, 2020, e-learning lecke, 2.: tulajdonátruházó elem <https://eta.bibl.u-szeged.hu/3691/76/EFOP362%20Olvasolecke11%20Tarta%CC%81s%20e%CC%81s%20e%CC%81letja%CC%81rade%CC%81k%20Kaprinay.pdf> (2023. 05. 12.)

Kovács Bálint: *Az alimentációs szerződések*. In: Nochta Tibor - Kovács Bálint - Nemessányi Zoltán: Magyar polgári jog, Kötelmi jog, Különös rész, 2. átdolgozott kiadás, Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2008.

Körös András: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Petrik Ferenc (főszerk.): Polgári jog, Kötelmi jog, Harmadik, Negyedik, Ötödik és Hatodik Rész, Az új Ptk. magyarázata VI/VI. HVG-ORAC, Budapest, 2013.

Leszkoven László: Érdekkérzékenység és szerződésszegés. *Polgári Jog*, 2018/9.

Novotni Zoltán (szerk.), *Magyar polgári jog, Kötelmi jog, Különös rész (Egyes szerződésfajták)*. 2. változatlan kiadás. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1992.

Orosz Árpád: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Vékás Lajos - Gárdos Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz. Wolters Kluwer, Budapest, 2014, II. kötet.

Orosz Árpád: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Vékás Lajos - Gárdos Péter (szerk.): Nagykomentár a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez. Wolters Kluwer online kommentár, Budapest, 2023.

Papp Tekla: *A tartási és életjáradéki szerződések statikája*. In: Benke József (szerk.), H TEXNH MAKPH, Ünnepi tanulmányok Kecskés László 70. születésnapja tiszteletére. PTE AJTK, Pécs, 2023, 297-310.

Papp Tekla: *Tartási és életjáradéki szerződés*. In: Nochta Tibor – Papp Tekla: Üzleti kockázat a szerződési viszonyokban. Menedzser Praxis Kiadó, Pécs, 2019

Papp Tekla: Variációk alimentációs kötelmekre, *Pro Publico Bono* 2023/1. 118-135.

Ribai Csilla: A tartási szerződés. *Fogyasztóvédelmi Szemle* 7/4 (2010) 19-20.

Zsíros Gábor: *A tartási és életjáradéki szerződés*. In: Osztovits András (szerk.), A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja III. kötet, Opten Informatikai Kft. Budapest, 2014.

Impresszum

Kiadó: Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar
Civilisztikai Tanszék

A kiadásért felel: Dr. Deli Gergely rektor

Cím: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Postacím: 1441 Budapest, Pf. 60.

E-mail: asztalos.zsofia.agnes@uni-nke.hu

Weboldal: <https://antk.uni-nke.hu/tanszerek/civilisztikai-tanszek/opuscula-civilia/az-opuscula-civilia>

ISSN: 2560-2039 (online)

Szerkesztő: Muzsalyi Róbert

A szerkesztőbizottság tagjai: Dr. Auer Ádám, Dr. Barta Judit, Dr. Barzó Tímea, dr. Csítei Béla, Dr. Dúl János, Dr. Muzsalyi Róbert, Dr. Papp Tekla